

СУТНІСТЬ ТА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ АУКЦІОННОЇ ТОРГІВЛІ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Важливість функції ціноутворення для результатів господарської діяльності продавця цінних паперів, залежність результатів аукціонних торгів від формату, правил, умов та процедури їх проведення, чутливість функціонування аукціону до зміни чинників зовнішнього середовища торгів вказують на необхідність свідомого управління механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами.

Управління механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами – це процес, спрямований на визначення та дотримання оптимального формату, правил, умов та процедури проведення аукціону цінних паперів, а також на моніторинг і контроль за його функціонуванням.

Мета управління визначається цілями продавця цінних паперів. Найбільш розповсюдженою метою є забезпечення максимальних доходів від реалізації цінних паперів, або, в разі розміщення боргових цінних паперів, встановлення мінімальної доходності.

Найважливішим фактором, що впливає на організацію процесу управління механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами є регулярність проведення аукціонних торгів. У випадку реалізації (унікального пакету) цінних паперів на одному окремому аукціоні, процес управління завершується разом із закінченням торгів. В разі проведення регулярних аукціонних торгів цінними паперами, навпаки, організатор може розробити та підтримувати систему моніторингу, яка забезпечуватиме своєчасне накопичення, обробку та аналіз даних, а також дозволить встановлення дієвого зворотного зв'язку між управлінськими рішеннями та результатами аукціону.

Управління механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами повинно базуватися на наступних принципах: врахування інтересів зацікавлених сторін, конкуренції, відповідності, узгодженості, оптимальності, повноти охоплення та безперервності.

Виходячи зі загальної процедури проведення аукціону, вважаємо, що, у процесі управління механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами, можна виділити чотири етапи (рис. 1.).

На *першому етапі* процесу управління механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами організатор аукціонних торгів визначається з цілями та об'єктом реалізації, а також встановлює графік проведення аукціонних

торгів. Цілі продавця цінних паперів детально розглянуто в роботі О. Диби, О. Кікотя [1, с. 43]. Визначення об'єкту торгів, у широкому розумінні, передбачає не тільки встановлення обсягу та типу цінних паперів, а й подільності виставленого на кожні окремі торги пакету цінних паперів, кількості та графіку проведення аукціонних торгів. Регулярність проведення аукціонних торгів певним типом цінних паперів передбачає можливість зміни об'єкту торгів у майбутньому.

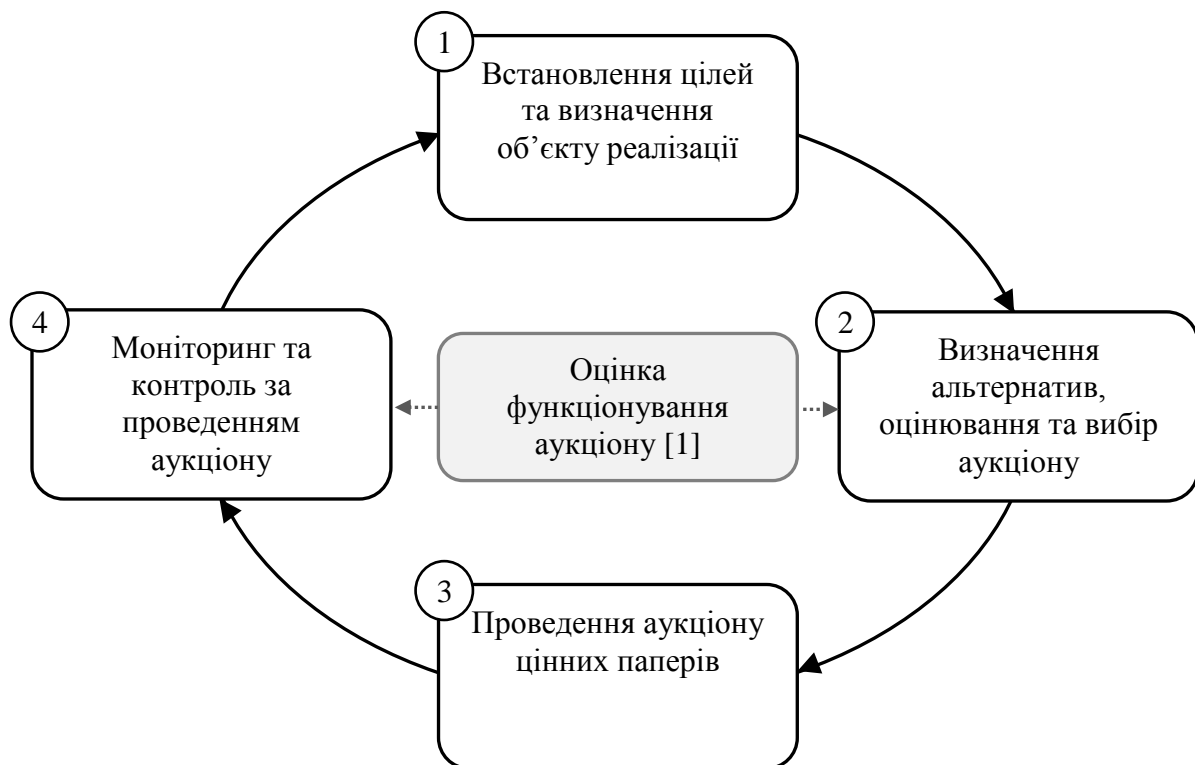

Рис. 1. Процес управління механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами

Джерело: розроблено автором.

На *другому етапі* організатор торгів формує перелік форматів та правил проведення торгів, що можуть потенційно використовуватися для реалізації визначеного на першому етапі об'єкта торгів. Класифікацію форматів проведення торгів та їх зв'язок з об'єктом торгів розглянуто в роботі О. Кікотя [2]. Після цього, використовуючи, наприклад, запропоновану в роботі О. Диби, О. Кікотя [1] процедуру оцінки функціонування аукціонів цінних паперів, організатор торгів визначає оптимальний, відповідно до встановлених критеріїв оцінювання, формат та додаткові правила й умови проведення торгів. Результатом оцінювання є перелік оцінок кожного формату торгів за встановленими критеріями. Вибір оптимального формату торгів здійснюється згідно встановлених на стратегічному рівні управління пріоритетів.

Третій етап процесу управління механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами передбачає безпосереднє проведення аукціону за

визначеними на попередньому етапі правилами. Нагадаємо, що проведення аукціону включає в себе підготовку до проведення торгів, вивчення об'єкту торгів їх потенційними учасниками, саме аукціонний торг, оформлення та виконання аукціонної угоди. Зокрема, на цьому етапі організатор торгів доводить до потенційних учасників інформацію про графік, формат, правила, умови та процедуру проведення аукціонів з реалізації визначеного на першому етапі об'єкту торгів. Організатор також забезпечує всі необхідні умови для проведення аукціонних торгів, взаємодіє з учасниками торгів, реєстраторами, іншими зацікавленими сторонами до, під час та після проведення торгів. Визначає переможців аукціону та розраховує суми, що повинні сплатити переможці за виграні на аукціоні цінні папери. Організовує передачу права власності та розрахунки за виграні цінні папери.

На *четвертому етапі* організатор торгів здійснює контроль та моніторинг за проведенням аукціону. На цьому етапі особливого значення набуває регулярність проведення аукціонних торгів. Процедура контролю за механізмом аукціонної торгівлі цінними паперами повинна охоплювати всі етапи проведення торгів, включаючи контроль за взаємодією між посадовими особами організатора торгів та їх учасниками. Фокусуватися контроль повинен на ключових елементах аукціону, які, згідно з проведенням на другому етапі оцінюванням, забезпечують йому очікувані функціональні характеристики. Таким чином, найбільш важливими ділянками для контролю будуть: розповсюдження та обмін інформацією між організатором й учасниками протягом проведення аукціону; рівень конкуренції серед учасників аукціонних торгів; дотримання процедури та ключових правил проведення аукціону.

Моніторинг механізму аукціонної торгівлі цінними паперами передбачає наявність постійно діючої системи накопичення й аналізу даних, що характеризують функціонування аукціону, та звітування за результатами проведення аукціонних торгів. Ця система повинна фокусуватися на своєчасному відстеженні проблем з функціонуванням аукціону. Відповідно, при побудові системи моніторингу, найбільша увага повинна приділятися тим самим ключовим елементам аукціону, що заслуговують на максимальний контроль. Особлива увага повинна приділятися попиту на виставлені на торги ціні папери, конкуренції під час проведення аукціонів, ефективності аукціонів за доходом, функціонуванню вторинного ринку, подальшій долі реалізованих на торгах цінних паперів.

Література

1. *Диба О.М.* Оцінка функціонування аукціонів цінних паперів / О.М. Диба, О.Ю. Кікоть // *Фінанси України*. – 2016. – №3. – С.34-54.
2. *Кікоть О.Ю.* Класифікація аукціонів цінних паперів / О.Ю. Кікоть // *Український журнал «Економіст»*. – 2015. – №12. – С.30-35.